

Gyászbeszéd Jankovics Marcell temetésén

2021. június 22., Budapest

Tisztelt Gyászoló Gyülekezet!

Eljöttünk, hogy búcsút vegyünk Jankovics Marcelltól. Az egyik utolsó polihisztortól, akit a mi földünk a hátán hordott. Barátunk lenyűgöző életművet hagyott hátra nekünk. Magával ragadó filmek, korszakos művészettörténeti könyvek és emlékezetes előadások. Mi pedig hitetlenkedve néztük, vajon hogy férhet bele ennyi minden egyetlen ember életébe. Hogyan képes valaki egyedül *Az ember tragédiájára* huszonhárom évet áldozni? Már az elszántság, amivel belevágott, és a kitartás, amivel végigcsinálta, is bámulatra méltó. De az igazi ajándék, a valódi hőstett, az maga a végeredmény. Hogy huszonhárom év után olyan művet adjon ki valaki a kezéből, hogy azt mondhasssa, a rászánt évek, minden egyes nap, minden, vele töltött perc és az érte folytatott küzdelem megérte. Ez a kiváltság csak azoknak jut osztályrészül, akik értik, hogy munkájukkal egy szent és felemelő szolgálatnak lehetnek részesei. Ők azok, akiknek megengedte a Jóisten, hogy valóban felemeljék a szívüket, és a mi rögválóságunk mellett egyidejűleg egy magasabb rendű világban is létezhessenek. Ez felette áll minden e világi elismerésnek, pénznek, sarzsinnak, befolyásnak és hatalomnak. Magunknak sem kívánhatnánk szebbet és többet, mint ami barátunknak megadatott.

A kultúra, vagyis az örökkévalóság minden hangszerén játszott. Talán egy valami hiányzott neki. Olyan anyagból alkotni, ami a filmnél és a betűknél is kitartóbban dacolhat az idő múlásával. Beszélük, Makovecz Imrének állítólag többször is az orra alá dörgölte, mekkora szerencséje van, hogy a fiatal Jankovics Marcellból nem lett építész. De ezt nem engedték meg neki, erre nem kapott engedélyt a magukat félistennek képzelő kommunista hatalmasoktól. Akik a maguk korában mindenhatóknak látszóttak, de Jankovics Marcell királyi életművének fényében legfeljebb kiskirályok lehettek, annak is csak a pünkösdi fajtájából. Többször is hallottam tőle, hogy a zászlótartó feladata, amikor már nem tudja tovább tartani a lobogót, saját teste köré tekerni a vásznat. Maga is jelképpé és szimbólummá válnon. Ma is látom magam előtt a feleségemet és a lengyel lányokat, ahogy Gdańskban, II. János Pál mi-

séjére készülve testük köré csavarják a később felemelendő molinókat, amiket csak így lehetett becsempészni, kijátszva a lengyel rohamrendőrség állig felfegyverzett őrszemeit.

A mai, puszkaporos időkben vajon megadjuk-e az elismerést és a nagybecsülést, fejet hajtunk-e azok bátorsága és erényei előtt, akik nem az első vonalban tüzelnek térdelőállásból, hanem a testük köré csavart zászlóval állnak rendíthetetlenül a maguk lelki nagyságából és tehetségéből emelt magaslaton. Amikor eljött a mi időnk, én is hosszú évekig értetlenkedtem. Vártam, hogy suhintson. Széleset, erőset, mélyet. Vágja őket ketté, vagy mint mesehősei, aprítsa miszlikbe, ahogy vele tették, amikor kiszorították, félrelökték, és örömmel szúrtak alattomos töreikkel a szívójuk felé. Miniszterelnökként adtam hozzá vasat, kohót, salétromot, ólmot és fegyverkovácsokat is. De nem és nem. Nem hallottam sem csontok ropogását, sem inak szakadását, sem eldőlé testek zaját, és nem láttam kosárba hulló fejeket sem. És egyre csak zúgolódtam, elégedetlenkedtem, és sürgettem: mire vár még? De nem és nem. Évek kellettek hozzá, hogy megértsem, hiába várok. Erre hiába várok. Neki más küldetése volt. Az ő küldetése más volt, mint a magamfajtaké. Az ő küldetése abban állt, hogy zászlóval a kézben, majd lobogóba csavart emberként megmutassa nekünk, miért harcolunk. Mit kell megvédenünk. Hogy a harc ne keményítse meg végzetesen a szívünket, hogy a legélesebb pengeváltáskor, a legdurvább csatákban is emberek maradhassunk, hogy tudjuk, nem a legyőzendő ellenfél számít, hanem azok és az, ami a hátunk mögött van, akikért és amiért valójában harcolunk. Arra szólt a megbízatása, hogy figyelmeztessen minket, hiába aratjuk sorban a győzelmeinket, ha nem vigyázunk, a mi csodálatos kultúránk el fog süllyedni körülöttünk. Ahogy annyi életerősnek hitt kultúra tűnt már el az idők mocsarában. És akkor mi végre harcoltunk? Az ő küldetése az volt, hogy alámerüljön a magyar szellemvilág legmélyebb rétegeibe, elfeledett kincseket hozzon fel, megtisztítsa és átadja nekünk. Magyarul lenni, magyar nyelven beszélni számára nem állapotot, hanem rangot jelentett. A magyar legendavilág csak azért lelkesítette, mert átsütött rajta magyar mivolta. Eggyé vált

János vitézzel, Fehérlófiával, *Az ember tragédiájával* és a magyar ember tragédiájával: Trianonnal. A magyar kultúrában felmutatta az egyetemes és az egyetemes kultúrában a magyart. Hitte, hogy a magyar kultúra joggal tart igényt a világ figyelmére. Hamisítatlanul, a maga tisztaságában. Eszébe sem jutott, hogy a mi kultúránkat a nyugati világ ízlésére átcsomagolva tegye emészthetővé.

Tisztelt Gyászolók!

Megszületni nehéz. A saját születésünkre nem is emlékezhetünk. Okos elrendezése ez a dolgoknak. De látjuk, amikor gyerekeinket megszüli az anyjuk, fájdalmas és nehéz. Meghalni is nehéz. Jól meghalni pedig különösen az. De nekünk, keresztényeknek, segítségünkre siet az Úristen. Már egész korán összeköti bennünk a termékeny, dolgos, alkotó életet a jó halállal. Ha teljesítettük a küldetésünket, amivel megérkeztünk a földi életbe, megkímél attól, hogy az életet hiábavalóságba zuhanásként, a halált pedig megsemmisülésként rettegjük. Harminc év tanulás, harminc év teremtés, harminc év törlesztés. Felkészülés, alkotás, visszaadás. Ez a keresztények útja. Megtanulni, amit lehet, megalkotni, amire képes vagy, és visszaadni mindent, amit kaptál. Ha sikerül, jó haláloed lesz, és étellel betelve távozhatsz innen. Ne tévesszen meg bennünket a matematika. Ne tévesszen meg, hogy a naptár

csak nyolcvan évet mutatott. Volt az kilencven vagy talán több is. Megnyugodott szívvel állhatunk most itt, a koporsó felett.

Fotó: MMA /
Török Máté

„Nem félek a haláltól. / Megállok vele szemben. / De mikor lesújt rám, / Isten, ölelj meg engem.” Isten Vele, drága Marcell! Isten Veletek, Gyászoló Család! Isten Veliünk, Gyászoló Gyülekezet!